

Objektorienterad programmering

Föreläsning 2: primitiva datatyper och selektering

Dr. Alex Gerdes | Dr. Carlo A. Furia

Hösttermin 2016

Chalmers University of Technology

Några meddelande

- Studentrepresentanter
- Ställ frågor!
- Krångelkort

Sammanfattning föreläsning 1

- Vad är en dator?
- Vad är ett program?
- Kompilera
- Algoritmer
- Variabler

Mer om variabler

- För att handha objekt som avbildas i ett Javaprogram används *variabler* i vilka man kan lagra data
- I Java finns olika slag av variabler och de variabler som används för att lagra *primitiva datatyper* kallas *enkla variabler*
- En variabel har ett *namn*, är av en viss *typ* och har ett *värde*
- En variabel kan ha olika värden under sin livstid
- En variabel kan ses som en namngiven behållare i vilken man kan lagra ett värde av en viss typ
- Alla variabler som används i ett program *måste* deklareraras; vid deklARATIONEN anges variabels namn och typ
- Sitt värde får en enkel variabel via en *tilldelningssats*
- En variabel kan tilldelas ett initialt värde direkt i *deklarationssatsen*

- Exempel deklaration:

```
int number;
```

innebär att variabeln antal skapas
och dess värde blir odefinierat

number: ?

- Tilldelningssatserna:

```
number = 10;  
double price = 24.75;
```

ger respektive variabel ett specifikt
värde

number: 10

price: 24.75

Deklaration av variabler

```
type namn;  
type name1, name2, name3;  
type namn = value;
```

Exempel:

```
int number;  
int value1, value2, value3;  
double radius = 10.5;  
String text = "Texten är detta";
```

Deklaration av konstanter

```
final type NAME = value;
```

Exempel:

```
final int MAXSIZE = 100;  
final double PI = 3.1415;  
final String PHRASE = "Välkommen";
```

Praxis är att använda endast STORA bokstäver för att namnge konstanter

Konstanter kan t.e. användas för att undvika magiska tal, dvs tal som dyker upp i koden utan någon förklaring.

Exempel, i satsen `totalPrice = price * 1.25;` finns ingen förklaring till talet 1.25. Används en konstant blir koden mer informativ:

```
final double TAX = 0.25;  
totalPrice = price * (1 + TAX);
```


Regler för namngivning i Java

- Alla storheter, t.x. klasser, variabler och konstanter, som används i ett program måste ges *unika identifierarnamn*
- Det finns regler för namn:
 1. Ett identifierarnamn består endast av bokstäver, siffror, understrykningstecken (`_`) och dollartecken (`$`)
 2. Ett identifierarnamn får vara godtyckligt långt
 3. Ett identifierarnamn får ej börja med en siffra
 4. De reserverade orden (t.e. `class`) i Java är otillåtna som identifierarnamn
 5. Java skiljer på små och stora bokstäver (case sensitive). Exempelvis är `hej`, `Hej` och `HEJ` tre olika identifierare
 6. Namnkonvention i Java är att identifierare på klasser inleds med stor bokstav, identifierare på konstanter enbart innehåller stora bokstäver, medan identifierare på andra entiteter i programmet inleds med liten bokstav

- Exempel:
 - `Hello`, `String`, `JOptionPane`: namn på klasser
 - `PI`, `MAXIMUM`, `SIZE`: namn på konstanter
 - `name`, `greeting`, `println`: namn på entiteter som ej är klasser eller konstanter, t.e. metoder och variabler
- Välj alltid namnet på en identifierare på så sätt att namnet anger vad identifierarna används till!
- Undvik att använda de svenska bokstäverna å, ä och ö
- Använd helst engelska namn

Reserverade ord

abstract	boolean	break	byte	byvalue*
case	cast*	catch	char	class
const*	continue	default	do	double
else	extends	false	final	finally
float	for	future*	generic*	goto*
if	implements	import	inner*	instanceof
int	interface	long	native	new
null	operator*	outer*	package	private
protected	public	rest*	return	short
static	strictfp	super	switch	synchronized
this	throw	throws	transient	true
try	var*	void	volatile	while

* används ej ännu, men är reserverade för framtiden

Datatypes

Det finns tre viktiga anledningar till att använda sig av ett typsystem:

1. Typer hjälper oss att förstå och organisera våra tankar rörande objekt
2. Ett typsystem hjälper oss att se och resonera om unika egenskaper hos specifika typer
3. Typsystemet hjälper oss att upptäcka fel, till exempel felaktig användning av operationer

Inbyggda primitiva typer i Java

- I Java finns 8 olika enkla typer (eller primitiva typer) som används för att avbilda enkla slag av objekt och som används som byggstenar för att konstruera mera komplexa objekt

Datotyp	Användning	Storlek
byte	för att avbilda heltal	8 bits
short	för att avbilda heltal	16 bits
int	för att avbilda heltal	32 bits
long	för att avbilda heltal	64 bits
float	för att avbilda reella tal	32 bits
double	för att avbilda reella tal	64 bits
boolean	för att avbilda logiska värden	16 bits
char	för att avbilda tecken	för att avbilda tecken

- Java är ett *typat* språk, vilket innebär att man inte kan blanda olika datatyper i uttryck hur som helst

- **Exempel:**

```
int value = 5 + 10.5;
```

är *ej* tillåten, eftersom variabeln `value` som skall tilldelas resultatet av uttrycket är av typen `int` medan uttrycket innehåller en litteral `10.5` som är av typen `double`

- *Automatisk typomvandling* utförs av kompilatorn då en typomvandling kan göras som inte innebär risk att information går förlorad

- **Exempel:**

```
double value = 5 + 10.5;
```

är tillåten, eftersom heltalet `5` kan omvandlas till det reella talet `5.0` utan att precisionen i talet förloras

- Automatisk typomvandling sker enligt: `byte` => `short` => `int` => `long` => `float` => `double`

- Om ett uttryck innehåller flera datatyper och det finns risk för att förlora information måste en explicit typomvandling göras

- Exempel:

```
int value = 5 + (int) 10.5;  
int value2 = 5 + (int) (10.5 + 13.6);
```

- Vid explicit typomvandling används avhuggning, dvs. efter ovanstående tilldelningar har variabeln `value` värdet 15 och variabeln `value2` värdet 29.
- För att avrunda ett reellt tal till ett heltal används metoden `round` i klassen `Math`:

```
long Math.round(double x)
```

- Exempel:

```
int value3 = 5 + (int) Math.round(10.5);
```

- Varför behöver typomvandling göras i ovanstående och nedanstående exempel?

```
int sum = 10 + 16 + 24 + 32;  
int numbers = 4;  
double mean = (double) sum / numbers;
```


Reella tal

Operationen på typen double

Notation	Betydelse	Resultatets datatyp
$a + b$	addition	double
$a - b$	subtraktion	double
$a * b$	multiplikation	double
a / b	division	double
$a \% b$	modulus (rest vid division)	double
$a > b$	större än	boolean
$a < b$	mindre än	boolean
$a >= b$	större eller lika med	boolean
$a <= b$	mindre eller lika med	boolean
$a == b$	lika med	boolean
$a != b$	inte lika med	boolean
$+a$	samma som a	double
$-a$	negationen av a	double

Motsvarande operationer finns för float.

- Omslagsklassen Double innehåller bl.a följande konstanter och metoder:

<code>static final double MAX_VALUE</code>	det största värdet som kan lagras i en double
<code>static final double MIN_VALUE</code>	det minsta värdet som kan lagras i en double
<code>static String toString(double n)</code>	ger det reella talet n som en sträng
<code>static double parseDouble(String str)</code>	ger strängen str som en double

- Exempel:
 - Anropet `Double.parseDouble("12.34")` returnerar det reella talet 12.34
 - Anropet `Double.toString(56.78)` returnerar strängen "56.78"

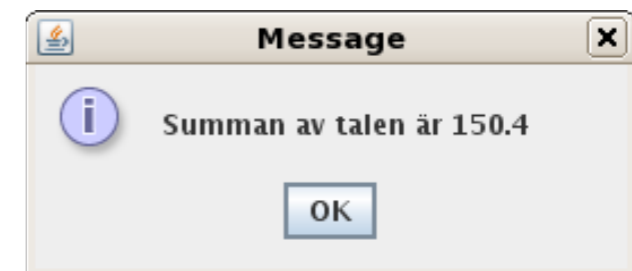
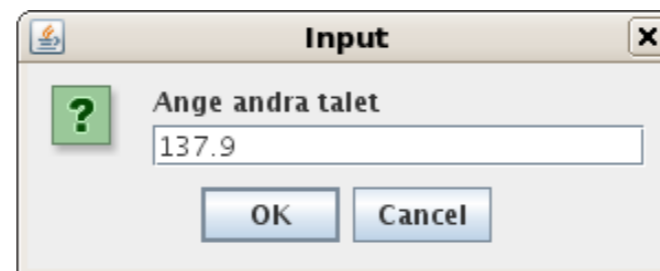
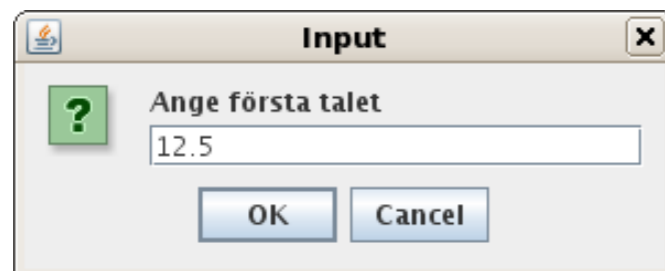
- Satserna

```
System.out.println("Största reella talet: " + Double.MAX_VALUE);  
System.out.println("Minsta reella talet: " + Double.MIN_VALUE);
```

ger utskriften:

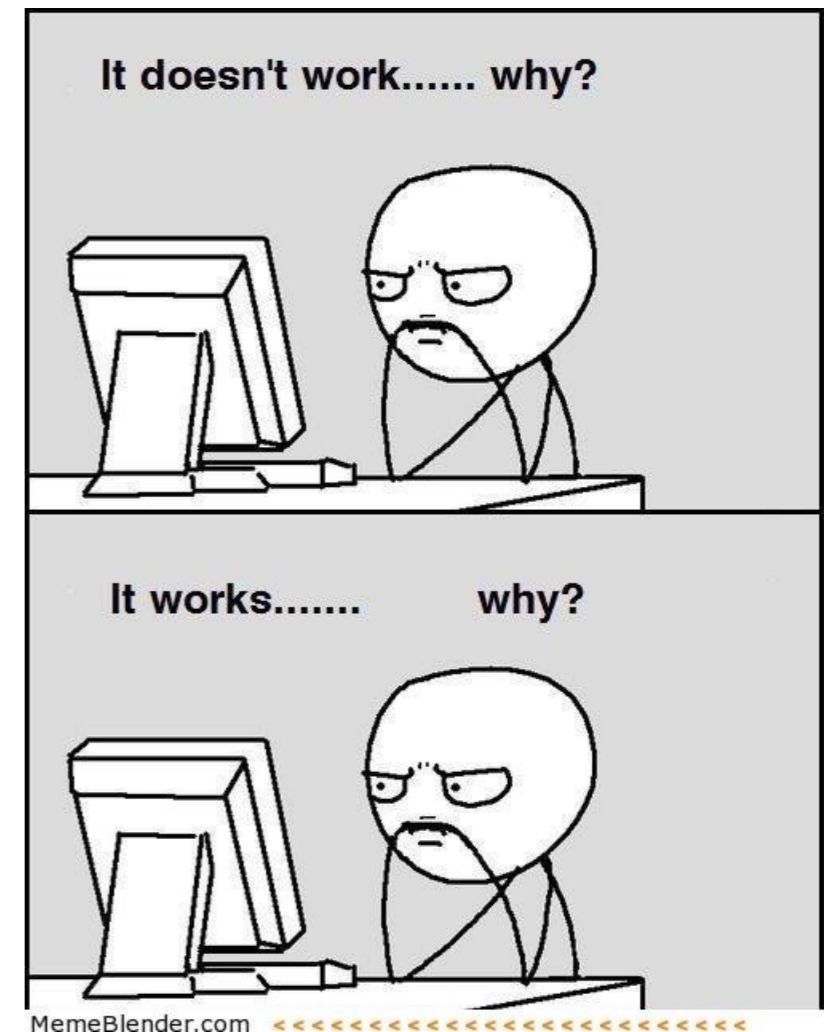
```
Största reella talet: 1.7976931348623157E308  
Minsta reella talet: 4.9E-324
```

- **Problem:** *Skriv ett program som läser två reella och skriver ut summan av talen*
- **Analys:**
 - **Indata:** De två reella talen som skall adderas
 - **Utdata:** Summan av de inlästa talen
 - **Exempel på körning:**

- **Algoritm:**

1. Skriv texten "Ange första talet: "
2. Läs `ta11`
3. Skriv texten "Ange andra talet: "
4. Läs `ta12`
5. Addera `ta11` och `ta12`, samt lagra resultatet i `summa`
6. Skriv texten "Summan av talen är: "
7. Skriv ut `summa`

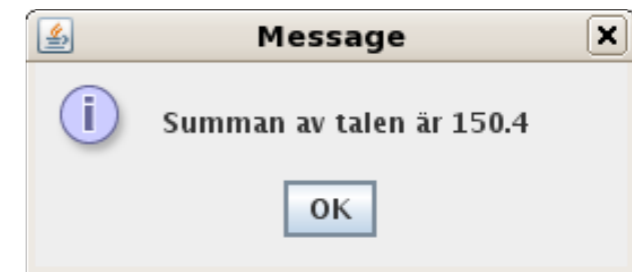
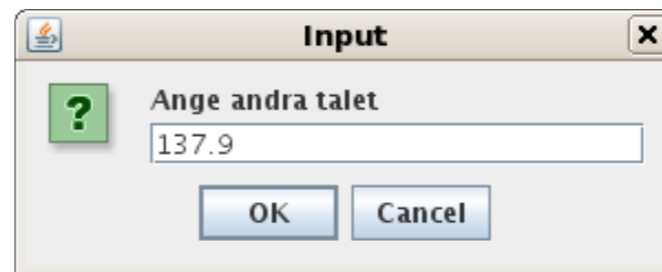
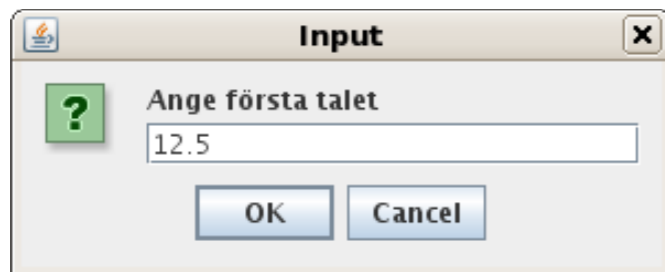

- **Datarepresentation:**

- `ta11`, `ta12` och `summa` är av datatypen `double`

Problemexempel: in- och utmatning av reella tal

```
/* Programmet läser in och adderar två reella samt skriver ut resultatet. */  
import javax.swing.*;  
  
public class AddTwoRealNumbers {  
    public static void main (String[] args) {  
        String input = JOptionPane.showInputDialog("Ange första talet");  
        double number1 = Double.parseDouble(input);  
        input = JOptionPane.showInputDialog("Ange andra talet");  
        double number2 = Double.parseDouble(input);  
        double sum = number1 + number2;  
        JOptionPane.showMessageDialog(null, "Summan av talen är " + sum);  
    }  
}
```


För att göra källkoden lättare att läsa och förstå för en mänsklig betraktare skall man indentera programmet. Indentering innebär att man skjuter in programsatserna med extra mellanslag på sådant sätt att de satser som hör ihop hamnar på samma avstånd från vänstermarginalen:

```
import javax.swing.*;

public class Hello2 {
    /* Detta program ger en hälsning från datorn */
    public static void main (String[] args) {
        JOptionPane.showMessageDialog(null, "Hello world! \n" +
            "This is a message from the computer.");
    }
}
```

Kompilatorn bryr sig inte om hur källkoden skrivs. Därför skulle man egentligen inte behöva indentera sina program, men koden blir då mer eller mindre oläsligt.

Indentera **ALLTID** era program!

```
import javax.swing.*; public class Hello2 {/* Detta program  
ger en hälsning från datorn */ public static void main  
(String[] args { JOptionPane.showMessageDialog(null,  
"Hello world! \n" + "This is a message from the  
computer."); }}
```


- För att öka förståelsen av ett program är det möjligt att ge *kommentarer* i programmet. Kommentarererna ignoreras av kompilatorn (är avsedda endast för den mänskliga läsare).
- Java stödjer tre olika typer av kommentarer:

- för att markera att *resten av en rad* utgörs av en kommentar

```
//Denna rad är en kommentar  
System.exit(0); //avslutar exekveringen
```

- för att markera att en kommentar sträcker sig över *flera rader*

```
/* Detta är en kommentar som sträcker sig över  
ett flertal rader!! */
```

- för att kunna generera *dokumentation* med javadoc

```
/** Detta är en dokumentationskommentar  
 * @author Janne Java  
 * @version 1.0  
 */
```

- Med javadoc fås dokumentationen i form av HTML-filer med samma format som dokumentationen av Javas API

Matematiska standardfunktioner

I tekniska tillämpningar är det vanligt att man behöver göra numeriska beräkningar. Java tillhandahåller standardklassen `java.lang.Math`, som innehåller en del vanliga matematiska beräkningsfunktioner.

I `Math` finns bland annat följande:

Konstant	Beskrivning
<code>static double PI</code>	konstanten π
<code>static double E</code>	konstanten e (basen för den naturliga logaritmen)
Metod	Beskrivning
<code>static int abs(int x)</code>	ger absolutbeloppet av heltalet x
<code>static double exp(double p)</code>	ger värdet av e^p
<code>static double log(double x)</code>	ger den naturliga logaritmen (\ln) av x .
<code>static int max(int a, int b)</code>	ger det största av heltalen a och b .
<code>static int min(int a, int b)</code>	ger det minsta av heltalen a och b .

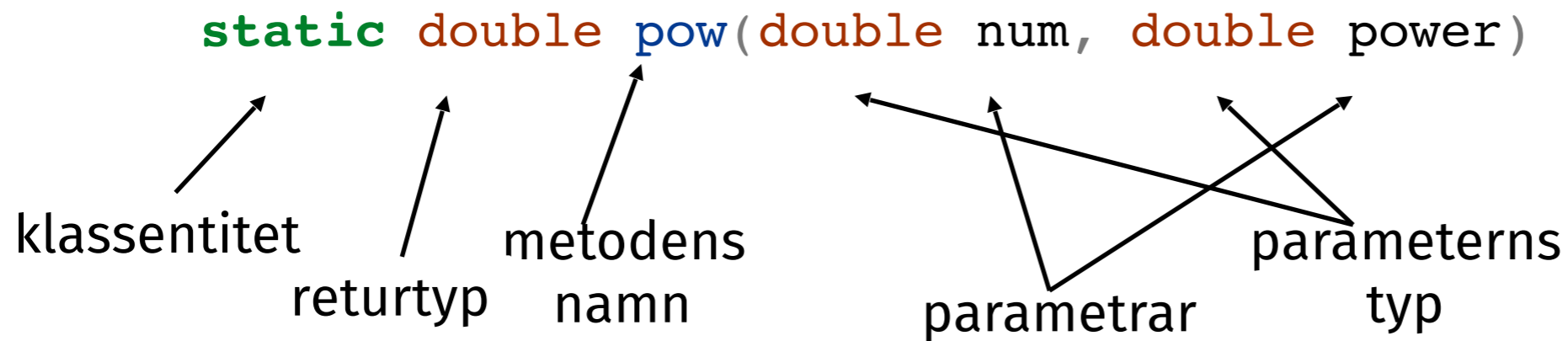
Finns motsvarande operationer för:
`long`, `float`,
`double`

Klassen Math – matematiska standardfunktioner

Metod	Beskrivning
<code>static double pow(double a, double p)</code>	ger värdet av a^p
<code>static long round(double x)</code>	ger x avrundat till närmaste heltal
<code>static double sqrt(double x)</code>	ger kvadratroten ur x
<code>static double sin(double angle)</code>	ger sin för angle
<code>static double cos(double angle)</code>	ger cos för angle
<code>static double tan(double angle)</code>	ger tan för angle
<code>static double asin(double angle)</code>	ger asin för angle
<code>static double acos(double angle)</code>	ger acos för angle
<code>static double atan(double angle)</code>	ger atan för angle
<code>static double toDegrees(double radians)</code>	ger vinkeln radians i grader
<code>static double toRadians(double degree)</code>	ger vinkeln degree i radianer
<code>static double random()</code>	ger ett slumpstal i intervallet [0, 1)

Matematiska standardfunktioner

- Metodens namn, returtyp, parametrar och parametertyper utgör metodens *gränssnitt*. När man använder en metod måste anropet av metoden överensstämma med metodens gränssnitt.

- Ett korrekt anrop av metoden `pow` har följande utseende:

```
double x = Math.pow(12.5, 3.0);
```

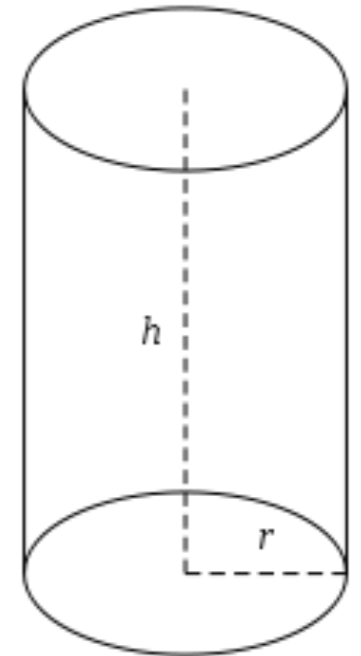
- variabeln `x` har samma *typ* som metodens *returtyp*
- fullständiga namnet för en klassmetod är klassens namn följt av en punkt följt av metodens namn
- parametrarna till metoden vid anropet överensstämmer till antal, typ och ordning

- Skriv ett program som läser in radien och höjden av en cylinder och beräknar cylinderns volym

- Volymen V av en cylinder definieras av formeln

$$V = \pi r^2 h$$

- där r och h är radien respektive höjden av cylindern

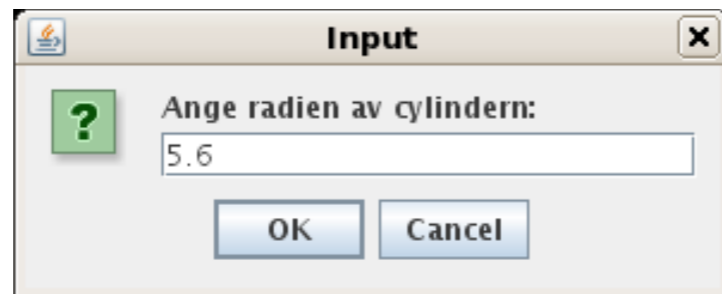

Råd på vägen

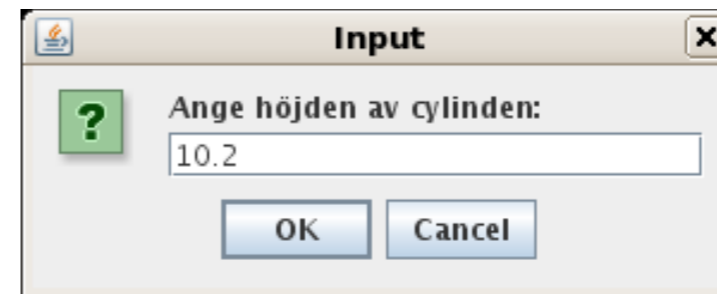
Tänk först, koda sedan!

Ju tidigare du börjar koda, ju längre tid kommer det att ta innan du har ett fungerande program!

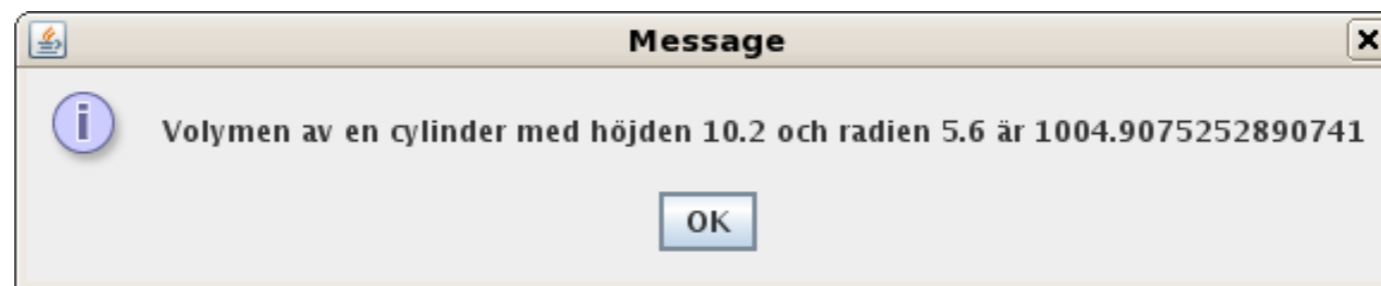
- **Indata:** cylinderns radie och cylinderns höjd
- **Utdata:** cylinderns volym
- **Exempel på körning:**

Input dialog box titled "Input" with a close button (X). It contains a green question mark icon, the text "Ange radien av cylindern:", a text input field containing "5.6", and "OK" and "Cancel" buttons.

Input dialog box titled "Input" with a close button (X). It contains a green question mark icon, the text "Ange höjden av cylinden:", a text input field containing "10.2", and "OK" and "Cancel" buttons.

Message dialog box titled "Message" with a close button (X). It contains an information icon (i), the text "Volymen av en cylinder med höjden 10.2 och radien 5.6 är 1004.9075252890741", and an "OK" button.

- **Algoritm:**

1. Skriv texten "Ange cylinderns radie:"
2. Läs cylinderns radie r
3. Skriv texten "Ange cylinderns höjd:"
4. Läs cylinderns höjd h
5. Beräkna cylinderns volym V med hjälp av formeln $V = \pi r^2 h$
6. Skriv ut cylinderns volym V

- **Datarepresentation:**

- Cylinderns radie r är ett reellt tal
- Cylinderns höjd h är ett reellt tal
- Cylinderns volym V är ett reellt tal

- I standardklassen `Math` finns konstanten `PI` att tillgå för att representera π


```
/* Programmet läser in radien och höjden av en cylinder,  
 * samt beräknar och skriver ut volymen av cylindern */  
import javax.swing.*;  
public class Cylinder {  
    public static void main (String[] args) {  
        String input = JOptionPane.showInputDialog("Ange radien av cylindern:");  
        double radius = Double.parseDouble(input);  
        input = JOptionPane.showInputDialog("Ange höjden av cylindern:");  
        double height = Double.parseDouble(input);  
        double volume = Math.PI * Math.pow(radius, 2) * height;  
        JOptionPane.showMessageDialog(null, "Volymen av en cylinder med höjden "  
            + height + " och radien " + radius + " är " + volume);  
    }  
}
```

- **Iakttagelse 1:** Om vi t.e. ger indatavärdena 2.4 och 6.7 får vi resultatet 121.2403436873373. Är verkligen precisionen i resultatet viktigt?
- **Iakttagelse 2:** Vore det inte enklare att läsa in de båda indatavärdena i samma dialogruta?

- För att redigera utskrifter kan man använda klassmetoderna

```
// vid utskrift i terminalfönstret
System.out.printf
// vid utskrift i en dialogrutor
String.format
```

- Dessa båda metoder fungerar på likartat sätt. Man anger en formatmall som specificerar hur utskriften skall se ut, samt de utskrifter som skall göras. Formatmallen har följande uppbyggnad:

```
%[flagga][vidd][.precision]argumenttyp
```

- De viktigaste flaggorna och argumenttyperna finns bredvid

Flagga	Betydelse
-	utskriften vänsterställs (utfyllnad med mellanslag sker till höger)
+	talets tecken (+ eller -) skrivs alltid ut
0	utfyllnad sker med 0 istället för mellanslag
Argumenttyp	Betydelse
s	sträng
d	heltal på decimal form
f	reella tal på decimal form med heltalsdel och decimaler
e	reella tal på exponentform
o	heltal på oktal form
x	heltal på hexadecimal form

Exempel av redigering av utskrifter

- Nedanstående kod illustrera hur utskrifts formateringen går till:

```
System.out.printf("Min: är %3.2f och max är %e\n", 123.123, 567.567);
System.out.printf("%5s%-6s%s\n", "AB", "CDE", "FH");
System.out.printf("%2d:%2d:%2d\n", 1, 2, 3);
System.out.printf("%02d:%02d:%02d\n", 1, 2, 3);
final String HEADER_FORMAT = "%-10s%10s\n";
final String DATA_FORMAT = "%5.2f%10d\n";
System.out.printf(HEADER_FORMAT, "Pris", "Kvantitet");
System.out.printf(DATA_FORMAT, 12.345, 10);
```

- Utskrifterna blir:

```
Min: är 123,12 och max är 5,675670e+02
  ABCDE   FH
  1: 2: 3
01:02:03
Pris      Kvantitet
12,35      10
```

- Vid utskrift i ett dialogfönster används metoden `String.format` för att erhålla den formaterade strängen som skall skrivas ut

```
String output = String.format("Min: är %3.2f och max är %e\n", 123.123, 567.567);
JOptionPane.showMessageDialog(null, output);
```

Paus

Klassen Scanner

- I ett program som behöver flera indatavärden kan det ibland vara klumpigt att läsa in varje enskilt indatavärde via en egen dialogruta. Ofta vill man kunna ge flera indatavärden i samma dialogruta.
- För att möjliggöra detta kan man använda sig av klassen Scanner som finns i paketet `java.util`.

```
import java.util.*;
import javax.swing.*
...
String input = JOptionPane.showInputDialog("Ange det första " +
    "heltalet och det första reella talet: ");
Scanner scan = new Scanner(input);
int integerValue = scan.nextInt();
double realValue = scan.nextDouble();
```

Anrop av en konstruktor, vilket är det "normala" sättet att skapa ett objekt.

- Ett objekt av klassen `Scanner` kan dela upp strängen den får i delar, s.k *tokens*
- Tokens avskiljs (by default) av vita tecken (blanktecken, '\t' och '\n')
- I klassen `Scanner` finns bl.a. följande användbara instansmetoder

Metod	Beskrivning
<code>int nextInt()</code>	returnerar nästa token som en int
<code>double nextDouble()</code>	returnerar nästa token som en double
<code>boolean nextBoolean()</code>	returnerar nästa token som en boolean
<code>String next()</code>	returnerar nästa token som en String
<code>boolean hasNextInt()</code>	returnerar värdet true om nästa token är en int , annars returneras false
<code>boolean hasNextDouble()</code>	returnerar värdet true om nästa token är en double , annars returneras false
<code>boolean hasNextBoolean()</code>	returnerar värdet true om nästa token är en boolean , annars returneras false
<code>boolean hasNext()</code>	returnerar värdet true om det finns fler tokens, annars returneras false

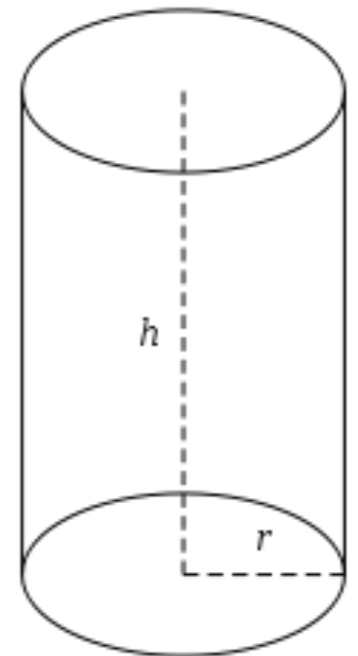
- Skriv ett program som läser in radien och höjden av en cylinder och beräknar cylinderns volym

- Volymen V av en cylinder definieras av formeln

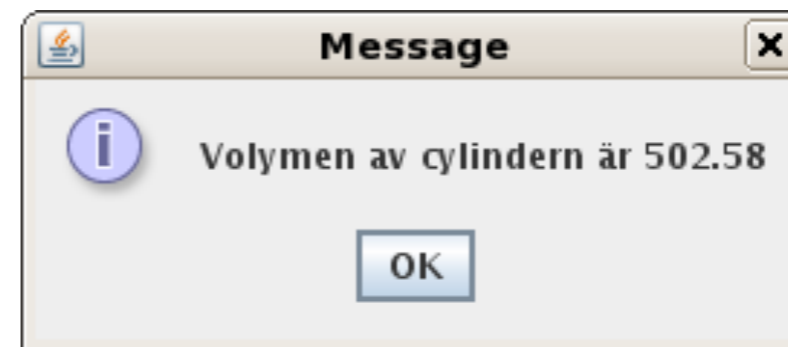
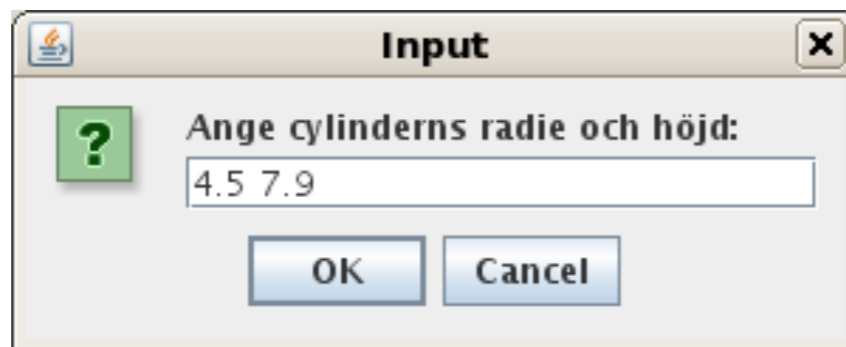
$$V = \pi r^2 h$$

där r och h är radien respektive höjden av cylindern

- Inmatningen av cylinderns radie och höjd skall göras i samma dialogruta och cylinderns volym skall skrivas ut med *exakt* 2 decimaler

- **Analys:**
 - Detta problem är exakt som föregående problem förutom att en precisering har gjorts avseende hur indata skall läsa och hur utdata skall skrivas
 - I analyserna av de båda problemen är det således enbart exemplifieringen av hur en körning ser som skiljer sig
- **Indata:** cylinderns radie och cylinderns höjd
- **Utdata:** cylinderns volym
- **Exempel på körning:**

- **Algoritm:**

1. Skriv texten "Ange cylinderns radie och höjd:"
2. Läs cylinderns radie r
3. Läs cylinderns höjd h
4. Beräkna cylinderns volym V med hjälp av formeln $V = \pi r^2 h$
5. Skriv ut cylinderns volym V

- **Datarepresentation:**

- Cylinderns radie r är ett reellt tal
 - Cylinderns höjd h är ett reellt tal
 - Cylinderns volym V är ett reellt tal
- I standardklassen `Math` finns konstanten `PI` att tillgå för att representera π

Implementation

```
/* Programmet läser in radien och höjden av en cylinder, samt  
beräknar och skriver ut volymen av cylindren */  
  
import javax.swing.*;  
import java.util.*;  
  
public class Cylinder2 {  
    public static void main (String[] args) {  
        String input =  
            JOptionPane.showInputDialog("Ange cylinderns radie och höjd:");  
        Scanner sc = new Scanner(input);  
        double radius = sc.nextDouble();  
        double height = sc.nextDouble();  
        double volume = Math.PI * Math.pow(radius, 2) * height;  
        String output = String.format("%s %.2f",  
                                       "Volymen av cylinden är", volume);  
        JOptionPane.showMessageDialog(null, output);  
    }  
}
```

- Allt som skrivs in via *kommandofönstret* hamnar i en s.k. ström med namnet `System.in`
- Genom att koppla `System.in` till ett objekt av klassen `Scanner` kan man på ett enkelt sätt läsa data från kommandofönstret

I programmet görs inläsning från `System.in` och skrivning till `System.out`

```
import java.util.*;
public class Cylinder3 {
    public static void main(String[] arg) {
        System.out.print("Ange cylinderns radie och höjd: ");
        Scanner sc = new Scanner(System.in); // kopplar kommandofönstret till Scanner
        double radius = sc.nextDouble();
        double height = sc.nextDouble();
        double volume = Math.PI * Math.pow(radius, 2) * height;
        System.out.printf("%s %.2f", "Volymen av cylinden är", volume);
    }
}
```

if-satsen

- **Styrstrukturer:** de konstruktioner som finns i språket för att instruera datorn om vilka operationer som skall utföras:
 - **Satser:**
 - tilldelningssatsen
 - selektionssatser
 - iterationssatser
 - return-satsen
 - anrop av void-metod
 - programblock
 - exception
 - **Selektion:**
 - if-satsen
 - switch-satsen
 - **Iteration:**
 - while-satsen
 - do-while-satsen
 - for-satsen

- **Datastrukturer:** de konstruktioner som finns för att avbilda och organisera data:
 - Inbyggda primitiva typer
 - Fält
 - Strängar
 - Objekt
- **Systemstrukturer:** de konstruktioner som finns för att organisera styrstrukturer och datastrukturer i logiskt sammanhängande enheter:
 - Metoder
 - Klasser
 - Paket

Selektering: if-satsen

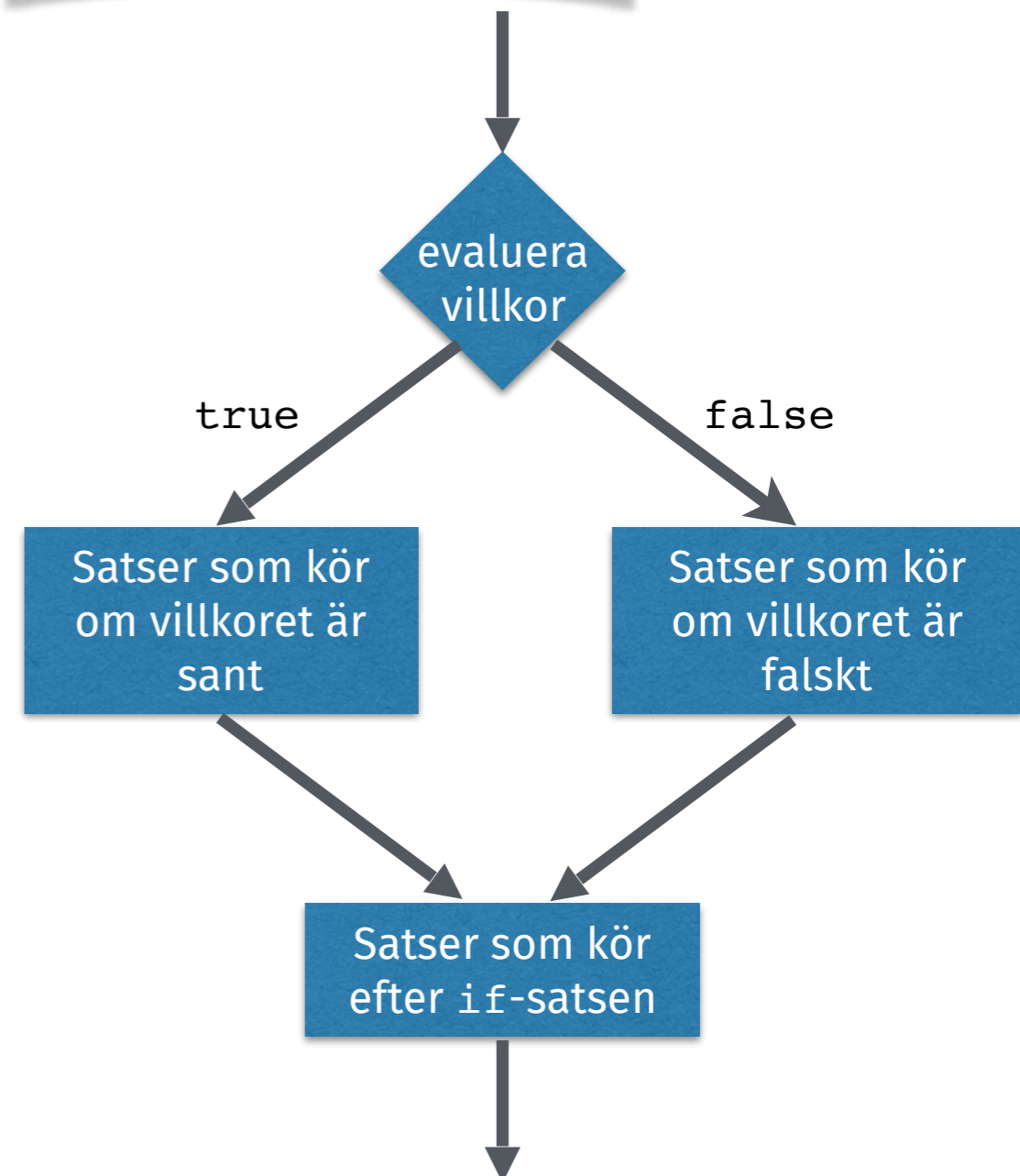

- Den generella if-satsen har följande utseende:

```
if (villkor)
    sats1;
else
    sats2;
```

och är en tvåvägs-selektering

- Semantiskt innebär ovanstående if-sats:
beräknas villkor till sant utförs sats1 annars utförs sats2
- Satserna sats1 och sats2 är godtyckliga satser, till exempel:
 - en if-sats (vi får då *nästlade if-satser*)
 - ett *programblock* (satser omslutna mellan { och })
 - en tom sats

Selektering: if-satsen

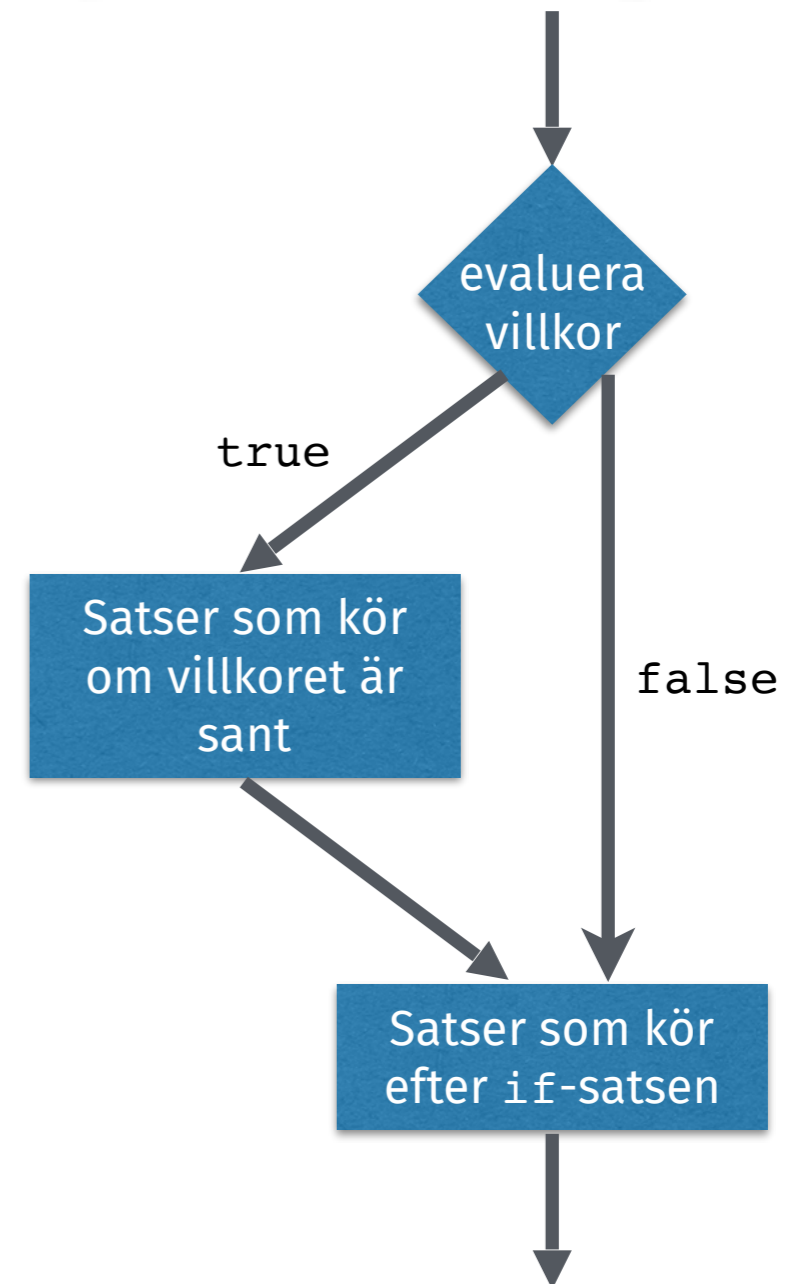
- Om satsen i `else`-delen av en `if`-sats är en tom sats, som i exemplet nedan

```
if (villkor)
    sats1;
else
    ; //tom sats
```

kan man utesluta `else`-delen helt och hållet

```
if (villkor)
    sats1;
```

- Detta betyder att vi har en *envägs*-selektering
- Semantiskt innebär ovanstående `if`-sats: *beräknas villkoret villkor till sant utförs sats1 annars görs ingenting*

- Skriv aldrig en if-sats enligt nedan

```
if (villkor)
    ;
else
    sats;
```

- Negera villkoret och skriv istället en envägs-selektering enligt:

```
if (!villkor)
    sats;
```

- Anledningen är att koden blir enklare att läsa och förstå!

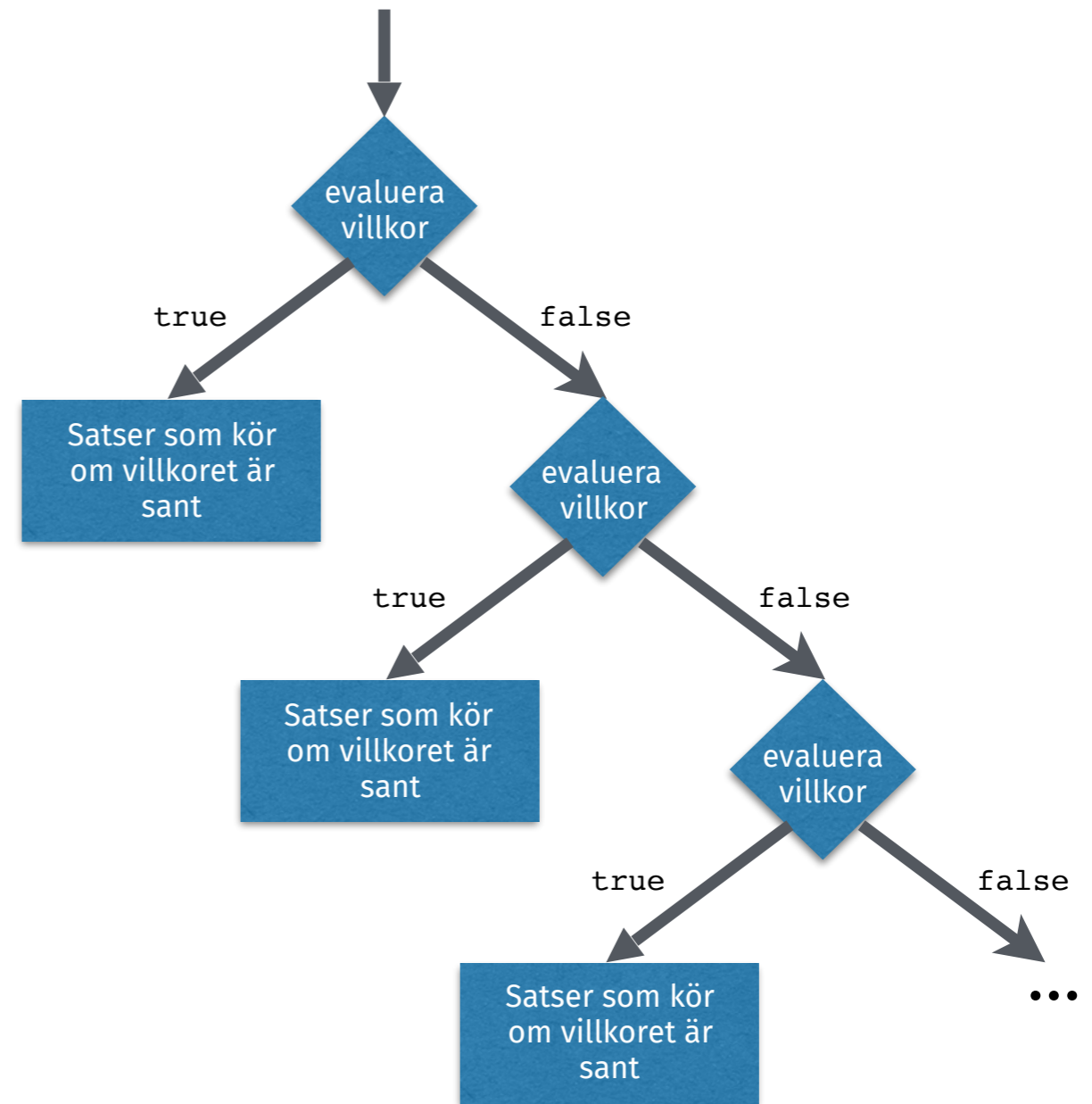
- Ett *programblock* grupperar ihop ett antal programsatser till en *sammansatt sats*. Ett block kan användas överallt där en enda programsats är tillåten och får innehålla alla typer av satser.
- Görs deklARATIONER i ett programblock blir dessa *lokala deklARATIONER*, dvs de blir endast tillgängliga inom det programblock där de har deklarerats.
- Ett programblock påbörjas med en vänsterklammer { och avslutas med en högerklammer }.

```
// tvåvägs-selektering
if (villkor1) {
    sats1A;
    ...
    sats1N;
} else {
    sats2A;
    ...
    sats2N;
}
```

```
// envägs-selektering
if (villkor2) {
    sats3A;
    ...
    sats3N;
}
```

Nästlade if-satser: flervägs-selektering

```
if (villkor1) {  
    sekvens av satser  
} else if (villkor2) {  
    sekvens av satser  
...  
} else if (villkorN) {  
    sekvens av satser  
else {  
    sekvens av satser  
}
```


Logiska operatörer i Java

- När ett villkor evalueras fås ett värde av typen `boolean`
- Typen `boolean` har bara två värden: `true` och `false`
- På datatypen `boolean` finns följande operationer:

Notation	Betydelse
<code>==</code>	lika med
<code>!=</code>	inte lika med
<code>&&</code>	logiskt och
<code> </code>	logiskt eller
<code>!</code>	logiskt icke
<code>^</code>	exklusivt eller

- Med dessa operationer kan man bilda *logiska uttryck* eller *villkorsuttryck*:

```
(year % 4 == 0 && year % 100 != 0) || year % 400 == 0
```

- Vad beräknas i ovanstående villkor?

- För de logiska operatörerna `&&` och `||` använder Java *lat evaluering*. Vid lat evaluering evalueras ett uttryck bara så långt som det är absolut nödvändigt. Detta innebär att:
 - om den vänstra operanden till operatören `&&` blir `false` så beräknas *aldrig* den högra operanden
 - om den vänstra operanden till operatören `||` blir `true` så beräknas *aldrig* den högra operanden
- Lat evaluering är praktiskt i många sammanhang när den högra operanden kan generera *exekveringsfel*
- Betrakta nedanstående villkor:

```
(denom != 0) && (num / denom > 10.5)
```

- Här vill man undvika att göra division med 0; vi kontrollerar därför att nämnaren `denom` inte är 0 innan divisionen `denom/num` skall utföras

Operatorernas prioritetsordning

- Varje operator har en prioritet som avgör i vilken ordning operatorerna i ett uttryck skall utföras. Har två operatörer samma prioritet utförs de från vänster till höger. Följande prioritetsordning gäller i Java:

Prioritet	Operator	Notation
högst	postfix inkrement och dekrement	a++, a--
	prefix inkrement och dekrement unära plus och minus logisk icke	++a, --a +a, -a !
	multiplikation, division, modulus	*, /, %
	addition, subtraktion	+, -
	mindre än, större än, mindre eller lika med, större eller lika med	<, >, <=, >=
	likhet och olikhet	==, !=
	exklusiv eller	^
	logiskt och	&&
	logiskt eller	
lägst		

- För att upphäva den fördefinierade prioritetsordningen kan man använda parenteser
- Enligt den fastställda prioritetsordningen kommer uttrycket

$$2 + 3 * 5 - 4$$

att beräknas som

$$2 + (3 * 5) - 4$$

- Vill man beräkna uttrycket i annan ordning måste parenteser användas, t.e.

$$(2 + 3) * (5 - 4)$$

- Skriv ett program som beräknar porto för brev enligt följande taxa:

Vikt högst (gram)	Porto (kronor)
20	5.50
100	11.00
250	22.00
500	33.00
> 500	brev räknas som paket

- **Indata:** brevets vikt i gram
- **Utdata:** brevets porto i kronor
- **Algoritm:**
 1. Läs brevets vikt till variabeln *vikt*
 2. Om $vikt \leq 0.0$, så skriv att angiven *vikt* är ogiltig
 3. Om $0.0 < vikt \leq 20.0$, så skriv att portot är 5.50 kr
 4. Om $20.0 < vikt \leq 100.0$, så skriv att portot är 11.00 kr
 5. Om $100.0 < vikt \leq 250.0$, så skriv att portot är 22.00 kr
 6. Om $250.0 < vikt \leq 500.0$, så skriv att portot är 33.00 kr
 7. Om $vikt > 500.0$, så skriv att brevet måste sändas som paket
- **Datarepresentation:** variabeln *vikt* är av datatypen `double`

Implementation

```
/* Programmet läser in vikten på ett brev och skriver ut brevets porto */
import javax.swing.*;

public class Postage {
    public static void main(String[] args) {
        String input = JOptionPane.showInputDialog("Ange vikten:");
        double weight = Double.parseDouble(input);
        if (weight <= 0.0)
            JOptionPane.showMessageDialog(null, "Du har angivit en ogiltig vikt!");
        if ((weight > 0.0) && (weight <= 20.0))
            JOptionPane.showMessageDialog(null, "Portot är 5.50 kronor.");
        if ((weight > 20.0) && (weight <= 100.0))
            JOptionPane.showMessageDialog(null, "Portot är 11.00 kronor.");
        if ((weight > 100.0) && (weight <= 250.0))
            JOptionPane.showMessageDialog(null, "Portot är 22.00 kronor.");
        if ((weight > 250.0) && (weight <= 500.0))
            JOptionPane.showMessageDialog(null, "Portot är 33.00 kronor.");
        if (weight > 500.0)
            JOptionPane.showMessageDialog(null, "Måste gå som paket.");
    }
}
```

Alternativ implementation

- I ovanstående implementation skapas en dialogruta i varje `if`-sats. I nedanstående implementation skapas istället en dialogruta efter alla `if`-satser och i `if`-satsen skapas den utskrift som skall stå i dialogrutan för respektive utfall.

```
import javax.swing.*;
public class Postage2 {
    public static void main(String[] args) {
        String input = JOptionPane.showInputDialog("Ange vikten:");
        double weight = Double.parseDouble(input);
        String output = "";
        if (weight <= 0.0)
            output = "Du har angivit en ogiltig vikt!!";
        if ((weight > 0.0) && (weight <= 20.0))
            output = "Portot är 5.50 kronor.";
        if ((weight > 20.0) && (weight <= 100.0))
            output = "Portot är 11.00 kronor.";
        if ((weight > 100.0) && (weight <= 250.0))
            output = "Portot är 22.00 kronor.";
        if ((weight > 250.0) && (weight <= 500.0))
            output = "Portot är 33.00 kronor.";
        if (weight > 500.0)
            output = "Måste gå som paket.";
        JOptionPane.showMessageDialog(null, output);
    }
}
```

Måste initieras!
Varför?

- **Algoritm:**

1. Läs brevets vikt till variabeln *vikt*

2. Om $vikt \leq 0$ så

 skriv att brevets vikt är ogiltig (negativ)

annars om $vikt \leq 20.0$ så

 skriv att portot är 5.50 kr

annars om $vikt \leq 100.0$ så

 skriv att portot är 11.00 kr

annars om $vikt \leq 250.0$ så

 skriv att portot är 22.00 kr

annars om $vikt \leq 500.0$ så

 skriv att portot är 33.00 kr

annars

 skriv att brevet måste sändas som paket

Implementation

```
/* Programmet läser in vikten på ett brev och skriver ut brevets porto */
import javax.swing.*;
public class Postage3 {
    public static void main(String[] args) {
        String input = JOptionPane.showInputDialog("Ange vikten: ");
        double weight = Double.parseDouble(input);
        String output;
        if (weight <= 0.0)
            output = "Du har angivit en ogiltig vikt!";
        else if (weight <= 20.0)
            output = "Portot är 5.50 kronor.";
        else if (weight <= 100.0)
            output = "Portot är 11.00 kronor.";
        else if (weight <= 250.0)
            output = "Portot är 22.00 kronor.";
        else if (weight <= 500.0)
            output = "Portot är 33.00 kronor.";
        else
            output = "Måste gå som paket.";
        JOptionPane.showMessageDialog(null, output);
    }
}
```

Behöver inte initieras.
Varför?
Bör variabeln initieras?!